

Uitwisselingstafel C: Ongelijke kansen tussen wieg en school

Deskundigen: Heidi Braille en Tine Devalck, Kind & Gezin

Gespreksleider: Ester Dewilde

Secretaris: Bea Verleyen

Inleiding

Kind & Gezin doet onder meer aan preventieve gezinsondersteuning.

Missie en visie mbt het werken met maatschappelijk kwetsbare gezinnen:

Missie: Kind & Gezin wil voor alle kinderen, waar ook geboren, en hoe ze ook opgroeien, zoveel mogelijk kansen creëren.

Zij willen ouders hiertoe sterken om hun kinderen maximale ontplooiingskansen te geven. Daarbij is de leeftijdsfase van 0 tot 3 jaar cruciaal om de cirkel van armoede te kunnen doorbreken.

Visie: Armoede is het gevolg van de organisatie van de samenleving. De maatschappij legt normen altijd maar hoger, met uitsluiting tot gevolg.

Op deze manier naar armoede kijken is onvoorwaardelijk kijken, zonder invalshoek van schuld of medelijden.

Het blijft echter een uitdaging om dit in elke situatie te kunnen doen.

Welke gezinnen zijn maatschappelijk kwetsbaar volgens K&G?

Gezinnen die in uitsluiting leven en die voldoen aan een aantal objectieve criteria:

1/ Gezinnen die geen of onvoldoende toegang hebben tot maatschappelijk gegeerde goederen zoals goede huisvesting, gezondheidszorg, tewerkstelling, onderwijs ..

2/ Mensen met een cultuur- en taalkloof.

Dit alles gedurende een langere tijdspanne (geen tijdelijke situatie).

Werking: In West-Vlaanderen worden 6 gezinsondersteuners ingezet.

De focus ligt op verbindend werken:

- 2 leefwerelden (waarbij de ene wantrouwig kijkt naar de hulpverlener en de andere zich machteloos voelt naar het gezin) trachten af te stemmen op elkaar
- Veilige samenwerking tussen kwetsbare gezinnen en hulpverleners stimuleren.

De gezinsondersteuner zet zijn eigen levenservaring, kennis en ook gekwetste binnenkant in en legt deze samen met deze van de hulpverlener.

De gezinsondersteuner is een brugfiguur tussen alle partijen, probeert op constructieve manier samen te werken zonder taboes uit de weg te gaan, empowerend werken. Voor de hulpverlener is het niet altijd gemakkelijk om zich open te stellen voor de gezinsondersteuner, maar waar dit kan wordt al een deel van de kloof tussen de werelden gedicht.

Omdat K&G in vrijwel alle gezinnen komt, kan het een cruciale rol spelen in preventieve opvoedingsondersteuning .

Uitwisseling

De uitwisseling gebeurde aan de hand van stellingen.

Uitwisselingstafel 1: voormiddag

Stelling 1: K&G, dat zijn zij die je kinderen afpakken

- Dit klopt niet, want K&G beslist dat niet.
- Zelf vind ik het niet, maar ik hoorde het wel. Ik liet K&G destijds binnen maar mijn burens die maatschappelijk kwetsbaar zijn niet. In de weging zie je ook meestal mensen die het niet of minder nodig hebben.
- Kind en Gezin is niet bindend maar vrijwillig. Sommige gezinnen beseffen hun kwetsbaarheid en laten K&G niet binnen.
- Vanuit K&G voel ik een afstand. Soms is het echt nodig dat er iets gebeurt en dan stelt K&G zich neutraal op. Ikzelf heb nog nooit iets gehoord over een gezinsondersteuner. Jammer want er kan blijkbaar veel mee bereikt worden.
- Heidi: de angst zit er bij mensen nog diep in dat wij controleren. De verpleegkundige is nochtans niet bij machte om kinderen te plaatsen, maar ze geeft wel informatie door. Een gezinsondersteuner moet eerlijk zijn en maakt zijn rol van in het begin duidelijk. Er wordt duidelijk gezegd dat de veiligheid van het kind altijd primeert.
- Tine: Veel hangt af van de verpleegkundige.
- Heidi: verpleegkundigen zijn opgeleid om zich niet kwetsbaar en emotioneel op te stellen. En wij vragen hen nu het omgekeerde.
- -Tine: Er wordt zoveel mogelijk op maat gewerkt, ook met nieuwe verpleegkundigen. Maar we blijven een preventieve dienst en moeten opletten dat we niet te ver gaan. Vanuit het beleid moeten we sterk werken rond kindermishandeling. Soms een moeilijke grens.
- Ik ben onlangs naar een studiedag over kindermishandeling geweest. Toen heb ik niets gehoord over gezinsondersteuning. Jammer, het is een mooie tussenstap.
- Tine: onze dienstverlening is vrijblijvend. Meer en meer gezinnen maken nu gebruik van zelfstandige vroedvrouwen en kinderartsen. Voor het eerste huisbezoek bereiken we wel 98% van de gezinnen.

Stelling 2: K&G zou verder moeten meegaan en ondersteunen bvb naar de kinderopvang, naar het CLB. Het mag niet stoppen na de weging.

- in sommige situaties wel, in andere niet. Wie sterk genoeg is, kan dat zelf. Dit doen bij iedereen is verspilling van energie.
- Er zijn diensten genoeg. De mensen moeten enkel de weg weten. Er is te weinig samenwerking tussen diensten. Om met de mensen mee te gaan kan onze dienst ook ingeschakeld worden (CKG). Ik kom uit de commerciële sector en ik vind het eigenaardig om vast te stellen hoe diensten in de sociale sector mekaar zien als concurrenten ipv meer samen te werken.
- Ik werk in de kraamzorg en werk veel en goed samen met K&G en met gezinsondersteuners. Maar er zit nog een leegte tussen weging en school.
- Tine: ons basisaanbod bestaat uit 2 huisbezoeken en de vaccinaties. Op het 2^e huisbezoek wordt gevaagd of mensen nog verdere ondersteuning nodig hebben en waarrond. Bij kwetsbare gezinnen kunnen nog meer huisbezoeken, maar het stopt wel aan de leeftijd waarop het kind naar school gaat.
- Heidi: Van zodra de baby 3 maanden oud is, ben ik al bezig met contacten te leggen met de school en met de ouders voor te bereiden.

- Er is teveel versnippering bij de diensten. De krachten moeten meer gebundeld worden. Hoe staat het met jullie opdracht om te kijken naar de 3 à 4 jarigen die nog niet naar school gaan?
- Tine: wij hebben daar opdracht toe gekregen van het departement onderwijs. De regioverpleegkundige moet als het kind rond de leeftijd van 15 maanden is, al spreken over de school en het inschrijvingsbeleid. Een aantal vaste stappen worden ondernomen. Kinderen die nergens ingeschreven staan worden doorgegeven aan K&G die dan langs gaat bij de ouders.
Voor West – Vlaanderen gaat dit slechts om 15 drie à vierjarigen voor de regio Brugge.
- Kinderen moeten ook niet naar school in België op die leeftijd. Ouders hebben het recht om de instap later te doen.
- Heidi: in 3 jaar tijd moet K&G er in slagen om gericht door te verwijzen en diensten te activeren indien nodig ipv alles zelf te blijven opvolgen.
- Maar als wij (CLB)gegevens opvragen bij jullie krijgen wij enkel de medische gegevens.
- Heidi: Het is belangrijk dat de gezinnen aangesproken worden. Vraag het aan hen. Hulpverleners moeten niet alles aan elkaar doorgeven.
Je ziet het ook als mensen getekend zijn.
Een organisatie moet zich kunnen verkopen, ook naar de meest kwetsbaren.
In het nieuw decreet over voorschoolse kinderopvang zijn wij ook betrokken.
Altijd werken via de ouders of in samenspraak met.
- In de opleiding van de verpleegkundigen wordt daar aandacht aan gegeven.
- Langere begeleiding van gezinnen is toch wel moeilijk.

Nog een laatste woord van iedereen:

- Oproep om zoveel mogelijk taboes te doorbreken.
- Belang van gezinsondersteuning en verbindend te werken.
- Goede ervaringen met regioverpleegkundigen.
Problemen situeren zich niet alleen bij kansarme mensen. Ook bij hoogopgeleiden zijn er problemen.
- Oproep tot samenwerking tussen alle betrokken organisaties.
- Het is moeilijk om de mensen te bereiken die de dienstverlening het meeste nodig hebben.
- Er zijn nog heel veel negatieve vooroordelen tov K&G. Huisbezoeken worden soms nog ervaren als een controle en niet als een hulp.
Communicatie en folder dienen aangepast te worden en toegankelijker gemaakt te worden.
- Als thuisbegeleidster heb ik goede ervaringen met K&G. Jammer dat ze stoppen wanneer het kind naar school gaat.
- Ondersteuning van kwetsbare gezinnen kan nog beter.

Uitwisselingstafel 2: namiddag

Stelling 1: De verpleegster kwam eigenlijk alleen maar zeggen dat ik alles verkeerd deed. Ze begreep het niet. Dat was voor mij zeer vernederend.

- Sommige mensen zitten met een rugzak van negatieve ervaringen en focussen zich van daaruit op een aantal zaken en horen een aantal andere niet.
Het gaat niet alleen over maatschappelijk kwetsbare gezinnen.
- Het is belangrijk hoe de dingen gezegd worden.
Mensen in een moeilijke situatie zijn al onzeker. Het is moeilijk om roldeurbrekend te werken.
- Ik wist niet dat gezinsondersteuners bestonden.

- Heidi: De kwetsbare mensen bereiken is niet vanzelfsprekend. Door met ervaringsdeskundigen te werken, bereiken we hen iets gemakkelijker. Mensen in een andere visie doen werken is niet eenvoudig. Hoe kunnen mensen toegang vinden?
- Als je die toegang al niet vertrouwt... is het moeilijk.
- Tine: We hebben een basisaanbod voor iedereen.
- Heidi:wij hanteren 6 criteria om gezinnen als kansarm te scoren. Bij een bepaalde score kan je extra ondersteuning krijgen. Die score is ook maar een hulpmiddel want wij weten ook dat de kwetsbaarheid niet altijd te meten is door die criteria bvb aan de hand van je woning. Maar in de maatschappij heb je nu eenmaal een cijfer nodig. We zetten sterk in op zelfredzaamheid, zelfbewustwording, werken op positieve krachten ook al ziet de situatie er heel negatief uit.
- Als er geen bewustzijn is van mensen dat er iets misgaat, wat doe je dan?
- Heidi: Ik heb altijd heel duidelijk mijn taak uitgelegd en gezegd dat als de veiligheid van het kind niet gewaarborgd werd, ik instanties zou inschakelen. Door die eerlijkheid kan ik veel. Ze schrikken daar soms wel van, maar ik ben altijd bij het gezin gebleven. In complexe situaties is het niet simpel voor de gezinsondersteuner. Het confronteert je met de gekwetste binnenkant. Dat mag je niet blokkeren; je moet alles voldoende verwerkt hebben.

Stelling 2: K&G zou verder moeten kunnen meegaan naar kinderopvang en CLB... Het mag niet stoppen na de weging.

- CLB kan vanaf de schoolleeftijd overnemen. Maar daartussen zit wel een gat; de continuïteit is weg.
- Is niet nodig voor iedereen, daarvoor zijn er niet altijd problemen. Kan ook bevoogdend zijn.
- Vertrouwen geven is niet altijd gemakkelijk voor iedereen. Eens het vertrouwen er is, kan het belangrijk zijn om verder mee op weg te gaan.
- Heidi: Iedereen heeft een rol op te nemen. In een kwetsbaar gezin komen meestal meerdere hulpverleners, die moeten ook vertrouwen geven. Ik ben een brugfiguur; ik moet mensen doen vertrouwen in de hulpverlening en andersom.
- Zij doen een beroep op hun eigen netwerk, maar deze kunnen niet altijd helpen. Zij hebben ook niet altijd een oplossing voor bepaalde problemen.
- Dat is de grootste valkuil van de hulpverlening. We moeten het niet overnemen maar onszelf overbodig maken. Er zitten ook krachten in hun eigen netwerk.
- Heidi: Wat je ziet benoemen en uitleggen waarom. Spreek hun taal. Vertrouwen moet je niet opbouwen. Het klikt of het klikt niet.
- Ik ben teveel gekwetst geweest om vertrouwen te geven.(persoon met een ervaring van armoede)
- Heidi: een hulpverlener moet op een veilige manier kunnen hulpverlening geven. Je moet geen vertrouwensrelatie willen als hulpverlener. Ze vertrouwen jou soms als persoon maar je hulpverlening niet.

Stelling 3: K&G dat zijn diegenen die je kinderen afpakken.

- Het comité en de jeugdrechtsbank zijn bedreigender.
- We moeten met ouders open en eerlijk zijn. Benoemen dat je informatie moet doorgeven en uitleggen waarom. Het is belangrijk om niet beschuldigend te werken.

Stelling 4: Opvoedingsondersteuning? Je moet al weten waar je terecht kan. Ik heb het gevraagd en nooit gekregen.

- Als je ondersteuning vraagt, ben je al sterk genoeg. Die mensen vragen het wel opnieuw.
- Kwetsbare mensen begrijpen de informatie niet. Zij gaan het meestal niet zelf vragen. Of ze zien niet dat ze er nood aan hebben.
- Ik ben altijd geholpen geweest door K&G; ik mag niet klagen. (persoon met een ervaring van armoede)
- Door wisseling van collega's of door een administratieve fout kan het wel gebeuren dat een aanvraag verloren gaat.
- Je moet je trots opzij zetten om hulp te vragen. En waar moet je naartoe ?
- Mensen hebben schrik, er moet veiligheid zijn. Als je hulp vraagt voor een specifiek probleem moeten andere problemen daarvoor niet aan bod komen.
- Soms moet je eerst ingewikkelde vragenlijsten en formulieren invullen.
- Het is ook aan ons (andere hulpverleners als K&G) om informatie te geven en bepaalde mensen te ondersteunen.
- Vandaag is de ondersteuning nog belangrijker dan vroeger. Vroeger kon je meer op een netwerk terug vallen.
Naast de mensen staan en niet erboven; dat werkt.
- Ik ben dankbaar om de hulp die ik kreeg van K&G.
- De rol van gezinsondersteuner is heel belangrijk. Niet alleen bij maatschappelijk kwetsbare gezinnen.
- Communicatie tussen diensten is er niet altijd.
- K&G is veel geëvolueerd. Minder bevoogdend, en meer samenwerking.

Het laatste woord:

Als mensen elkaar graag zien, verwonderd blijven en niet te ijdel zijn. Samenwerken, alleen kunnen we niets.